

Hur har Moderaternas inställning till prostitution förändrats?

Abstract

This study aims to investigate how Moderaterna's attitude towards prostitution has changed over time. The starting point for this investigation is the Swedish Act prohibiting the purchase of sexual services. By examining the concept of policy diffusion, this study analyzes how the incentives embedded in the law, both explicitly and underlying, have contributed to the party's changing attitudes. Initially, the party did not support the law, but its stance has evolved significantly over time. It is evident that both the explicit and implicit incentives of the law have strongly influenced the party's position on prostitution. The mechanisms behind these changes can be explained through the policy diffusion criteria of "learning" and "emulation."

Nyckelord: Prostitution, Sexköp, Köp av sexuell tjänst, Sexköpslagen, Moderaterna, Policy diffusion

Innehållsförteckning

1 Inledning	1
1.1 Syfte och frågeställning	1
1.2 Tidigare forskning	2
2 Teori	3
2.1 Policy diffusion	3
3 Metod och material	6
3.1 Metod	6
3.2 Material och avgränsning	7
4 Bakgrund	10
4.1 Vägen mot en lagstiftning	10
4.2 Politiken och konsekvenserna efter lagstiftningen	12
4.3 Frankrike, sexköpslagen och policy diffusion	15
5 Resultat	17
5.1 Synen på prostitution	17
5.2 Inställningen till sexköpslagen	19
5.3 Bakomliggande orsaker	21
5.4 Åtgärder	22
5.5 Diskussion	24
6 Slutsats	27
Referenser	29

1 Inledning

När sexköpslagen i maj 1998 bifölls i den svenska riksdagen lade Kristdemokraterna ner sina röster, Liberalerna och Moderaterna röstade emot förslaget och resterande partier röstade för den. Inom loppet av knappt tio år därefter hade däremot samtliga riksdagspartier ställt sig bakom lagen, Moderaterna (M) var sista parti ut (Björk 2023: 53-54).

Uppsatsen ämnar att undersöka hur Moderaternas inställning till prostitution förändrats, detta med utgångspunkt i 1998 års lagstiftning. Bland annat kommer den förändrade synen på sexköpslagen behandlas. Detta är intresseväckande med tanke på det internationella intresse för lagstiftningen som väcktes då och görs än idag. Bl a röstade i höstas EU-parlamentet för en icke-bindande resolution om att verka för att kriminalisera sexköp i hela EU (TT:s korrespondent 2023). Det kan tänkas vara av internationellt intresse, i synnerhet för länder som övervägt att tillämpa en liknande sexköpslagstiftning, att se hur det största partiet som motsatte sig lagstiftningen, tillika det partiet som var sist med att byta ståndpunkt diskuterat frågan över tid. Det finns inte heller sedan tidigare en tydlig förklaring till varför Moderaterna bytte ståndpunkt. Genom policy diffusion kommer tänkbara förklaringsmodeller till åsiktsskiftet analyseras.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med uppsatsen är att undersöka hur Moderaternas inställning till prostitution har förändrats. Detta kommer göras med utgångspunkt i 1998 års lagstiftning om förbud mot köp av sexuell tjänst. Genom policy diffusion kommer det att analyseras hur sexköpslagens intentioner och önskade normerande incitament bidragit till Moderaternas förändrade inställning i frågan.

Då policy diffusion vanligen inte analyseras inom ett nationellt parlament (mellan Socialdemokraterna och Moderaterna i detta fall) fyller denna uppsats ytterligare ett syfte i att undersöka hur tillämpningsbar policy diffusionen är inom just ett nationellt parlament.

Uppsatsens frågeställning lyder:

Hur har Moderaternas inställning till prostitution förändrats?

1.2 Tidigare forskning

Det finns sedan tidigare forskning rörande hur samhällets inställning till prostitution förändrats, både före och efter sexköpslagens tillkomst (Svanström 2002). Det föreligger även forskning rörande hur frågan hanterats politiskt, vilka som varit de primära politiska satsningarna, de största debatterna osv (Holmström 2015). Däremot finns ingen känd forskning vad gäller specifika partiernas förändrade inställning utöver de största huvuddragen genom åren (Björk 2023). Det finns inte heller någon känd forskning gällande policy diffusion kopplat till den aktuella frågan mellan de svenska partierna och inte heller rörande policy diffusion inom ett parlament, över huvud taget. Däremot finns det forskning gällande hur den svenska sexköpslagen, genom policy diffusion, spridit sig till andra länder (Denny 2012).

2 Teori

2.1 Policy diffusion

Policy diffusion

Policy diffusion är från början en teori av forskaren Jack L Walker. Han studerade policyer som antogs i amerikanska delstater och undersökte hur och varför dessa spreds och tillämpades i andra delstater. Policy diffusion har sedan dess blivit en omfattande samhällsvetenskaplig teori med många olika förgreningar och tillämpningsområden (Li 2021), men konsekvent för samtlig forskning som använder sig av policy diffusion är att den undersöker hur policier (eller normer) som tillkommer/ tillämpas hos en enhet (detta kan vara en nationalstat, kommun, organisation...) sprids och tillämpas hos en annan (Gilardi & Wasserfallen 2019).

Vilket av policy diffusionens fyra spridningssätt kan då tänkas förklara hur Moderaterna ställt sig bakom ett policy de från början motsatte sig?

Både spridningssättet konkurrens och tvång kan bortses från. Detta då förbud av sexuell tjänst inte kan beröra ekonomisk attraktivitet och framgång eller andra frågor som kan tänkas likvärdiga det. Det är inte en policy som gör att andra enheter vill ändra sin ekonomiska attraktivitet eller likande för att kunna tävla. Det handlar inte heller om mäktiga länder eller organisationer som sätter press på Moderaterna.

Enligt teorin är det (framförallt) genom något av dessa fyra sätt nya policier sprids och blir tillämpade. Policy diffusionen vill undersöka genom vilket av dessa fyra det sker.

Konkurrens: Genom att en enhet implementerar en policy som får andra enheter att känna sig utkonkurrerade gällande sin enhets (primärt) ekonomiska attraktivitet och framgång. Politiker vill åstadkomma policier som attraherar investerare eller beskattningsbara resurser och reagerar på grund av detta på vilka policier andra länder implementerar på området, man vill värna sin egen enhets ekonomiska attraktivitet.

Tvång: Genom att mäktiga länder eller organisationer kräver policyförändring, detta framförallt gentemot mindre utvecklade länder. Det kan exempelvis handla om att Världsbanken

ställer nya krav på länder för att de över huvud taget ska ha möjlighet att kunna få låna pengar. På så vis skapas policyförändring och nya normer genom tvång.

Kunskap: Genom att observera huruvida en policy är framgångsrik eller misslyckas någon annanstans. En policy som implementerats hos en enhet utvärderas noga och de framgångsrika policyerna implementeras hos nästa enhet (Gilardi & Wasserfallen 2019). Policyn är då ofta modifierad till den nya enhetens kontext samt eventuellt utvecklad utifrån brister man anser ha funnits i originalenhetens policy. Ideologisk grundinställning spelar en stor roll i en enhets förhållningssätt till en ny policy, hur väl- eller motvilligt inställda de som utgångspunkt är till den (Denny 2012). Det är väldigt ovanligt att en enhet accepterar en policy som går emot deras grundläggande ideologi och näst intill omöjligt att över huvud taget få dem att intressera sig för policyn från början (Jansen 2022). Policy diffusion är inte heller begränsad till de facto framgångsrika policyer. Detta dels på grund av ideologiska ställningstaganden men även därför att politiker anpassar sig efter vad de tror ska tilltala deras väljare. Partier får, vad policy diffusion kallar "kunskap", även av elektoral konsekvenser, vad som ger dem bäst möjligheter inför ex nästa val. Dessa effekter påverkar en enhets acceptans av en ny policy i lika hög utsträckning som en policys faktiska effekter, alltså huruvida den faktiskt åtgärdar det den var ämnad att göra. Detta resulterar i att även dåliga policyer kan spridas, policyer som till och med kan vara kontraproduktiva, därför att de passar in på en enhetens politiska profil. Vad en policy fått för konsekvenser och huruvida den är framgångsrik eller ej är inte heller något som bara beslutas genom objektiv analys utan vad dess effekter är beslutas även av politiken, samhället och media.

Efterliknande: Genom att en policy börjar uppfattas vara "den lämpliga". När ex nya frågor fångas in under begreppet mänskliga rättigheter i en enhets policy känner sig andra enheter tvingade att implementera policyn då den anses vara "rätta", man böjer sig för en normerad policy. Det kan ofta vara svårt att identifiera varifrån dessa policyer/normer kommer. Bidragande faktorer till att man inkorporerar policyn enligt "efterliknande" kan vara att man är del i samma internationella organisation som länder som tillämpar den eller att man ser mäktiga föregångsländer göra det. I många fall kan "efterliknade" vara lik eller inte sägas särskilja sig från spridningssätten "kunskap" eller "tvång" (Gilardi & Wasserfallen 2019). Även här spelar ideologisk grundinställning stor roll liksom vilka policys som anses "populära". När en enhet ser hur en annan enhet

som implementerat en policy på grund av den blir ansedd vill man implementera samma policy med förhoppning om att själv bli ansedd på liknande sätt. Huruvida det är en bra policy eller inte är sekundärt (Jansen 2022).

När ex politiker vill få sitt parlament att acceptera en ny policy är det vanligt att man exemplifierar med goda exempel från andra länder, platser där en policy redan implementerats. Detta gör att osäkerheten till policyförändring minskar samt kan även leda till att grupper som tidigare varit negativt inställda vågar acceptera den då den legitimerats genom andra länder (Denny 2012). Policy förespråkare; personer eller grupper som aktivt är ute och vill sprida en policy är också en viktig del i att en policy sprids (Gilardi & Wasserfallen 2019). Detta gäller i synnerhet när föregångsländerna är mäktiga, rika, kulturellt liknande eller anses vara ett modernt föregångsland som beslutsfattarna liksom befolkningen också vill bli ansedda att vara. Desto fler länder, eller enheter, som tillämpar en ny policy leder också till en utökad legitimitet till policyn, vilket i sin tur gör att den lättare sprids vidare (Jansen 2022). Det absolut mest effektiva sättet policy diffusion kan ske på är genom att ändra termerna eller villkoren i den politiska debatten rörande hur man pratar om policyn, liksom att göra andra förslag och idéer till tabu. Den nya policyn ska bli den vedertagna politiska diskursen. Detta ska helst ske redan under problemformuleringen, hur frågan definieras och formuleras kan bli en förklarande variabel till varför en policy sprids (Gilardi & Wasserfallen 2019). Beroende på hur policyn formuleras kan den även komma högt upp på samhällsdebattens agenda, detta ifall man lyckas formulera en policy som rimmar väl med eller bygger på samtida aktuella frågor. Att en policy får stort genomslag i samhällsdebatten bidrar även till att den lättare implementeras. Lyckas man formulera policyn så att andra åsikter anses vara tabu kommer policyns meningsmotståndare troligen tåga eller tyst acceptera policyn då de blir rädda för att annars förlora trovärdighet (Jansen 2022).

Policy diffusion kommer i uppsatsen tillämpas som analysmodell för att se på vilket sätt och till vilken utsträckning sexköpslagens och dess normerande incitament spridit sig till Moderaterna.

3 Metod och material

3.1 Metod

Uppsats utgår från metoden Esaiasson m fl kallar kvalitativ textanalys, vilken är lämplig för att systematiskt kategorisera textmaterial. Metoden ämnar att ta fram det centrala innehållet i texter genom noggrann läsning och är en passande metod när vissa delar i texten anses vara viktigare än andra. Det finns två huvudsakliga tillvägagångssätt när kvalitativ textanalys tillämpas. Det ena går ut på att kritiskt granska texten och det andra, vilket denna uppsats utgår från, systematiserar textmaterialet. Detta tillvägagångssätt syftar bl a till att klassificera text, vilket innebär att innehållet i textmaterialet placeras under lämpliga sammanfattande rubriker för att göra textmaterialet mer lättöverskådligt (Esaiasson m fl 2012: 210-211). Dessa rubriker, eller kategoriseringar, kan antingen göras utifrån förutbestämda kategorier eller utifrån ett öppet förhållningssätt, vilket innebär att rubrikerna bestäms utifrån vad man hittar i sitt textmaterial (Esaiasson m fl 2012: 217). Textmaterialet ska alltså läses aktivt för att sedan brytas ner systematiskt och kategoriseras för att därefter undersöka huruvida det kategoriserade textmaterialet besvarar forskningsfrågan/-frågorna (Esaiasson m fl 2012: 210-211).

En viktig aspekt i kvalitativ textanalys är hur textmaterialet tolkas, t ex om man utifrån forskningsfrågan ska söka efter manifesta eller latent budskap. Manifesta budskap innebär budskap som oftast kan utläsas relativt direkt, medan latent budskap är sådana som snarare utläses mellan raderna (Esaiasson m fl 2012: 221).

Denna uppsats ämnar att systematisera och klassificera innehållet i det utvalda textmaterialet. Detta har gjorts utifrån förutbestämda kategorier. I bakgrunden med en kategori rörande hur lagstiftningen utformades och antogs, en kategori rörande vad lagen fick för effekter och konsekvenser och en kategori som exemplifierar hur policy diffusion tillämpats på ett nära besläktat område. Samtliga dessa kategorier för att ge en god grund till förståelse för analysen. Utifrån bakgrunden och vad som framkom som viktiga teman när lagen instiftades valdes fyra rubriker ut som formade och avgränsade textmaterialet till resultatet, rubrikerna lyder enligt följande: *Synen på prostitution,*

Inställningen till sexköpslagen, Bakomliggande orsaker (till prostitution) samt Åtgärder (mot prostitution). Analysen rymmer framförallt officiella riksdagsdokument och bakgrunden även den officiella riksdagsdokument, forskningsrapporter och annan typ av material med manifesta budskap bestående av explicita påståenden och förklaringar. När policy diffusion tillämpas på resultatet gör teorin att mer tolkningsutrymme behövs och således framkommer genom den teoretiska analysen även (väl övervägda) försök till mer underliggande tolkningsmöjligheter.

3.2 Material och avgränsningar

Materialet som resultatet grundar sig på är Moderaternas officiella riksdags- och regeringsdokument som finns tillgängliga på Sveriges riksdags eller regerings hemsida. Dokumenten har hittats genom att söka på ordet “prostitution”. De riksdagsdokument som använts är motioner, skriftliga frågor, interpellationer (både frågor och svar), propositioner och skrivelser. De senare dokumenten är från Moderaters tid i regeringsställning. Även om de satt i regeringskoalitioner så står Moderaterna ändå bakom koalitionen politik samt att det även är betydligt färre motioner mm som inkommer under åren ett parti intar regeringsställning och materialet under de åren blir annars för tunt. Samtliga dessa dokument har lästs igenom från 1998, året då lagen antogs, tom sista december 2023, det senast fullständiga kalenderåret. De dokument som inte faller inom de fyra förutbestämda kategorierna har bortsorterades, detta då materialet annars blir för omfattande. Det är även av den anledningen ex debattartiklar mm inte används då riksdagsmaterialet var nog med information för uppsatsens omfattning. Riksdagsdokumenten ger även en linjär tidsbild, vilket är svårare att få genom exempelvis nyhetsartiklar. Dokument som behandlar barnprostitution har också bortsetts ifrån då frågor rörande det ses på med ett annat allvar och behandlas på ett annat sätt av riksdagspartierna. I de fall prostitution endast nämns som en del av människohandeln har även de dokumenten bortsetts från. Dels då det är den absolut största delen av materialet och blir alldeles för omfattande för denna uppsats liksom hur frågan då hela tiden kopplas till den organiserade brottsligheten liksom framställs som en värre form av utnyttjande. Diskussionen rörande människohandel får således en annan betydelse än den “inhemska” prostitutionen.

Det teoretiska ramverket har hittats genom att söka på "policy diffusion" på Googles liksom Lunds universitets sökmotorer för vetenskapliga publikationer. Därefter har olika artiklar lästs och de som valts att tillämpas är de som framförallt beskriver teorin utefter något mer generella drag. Som bakgrund har de officiella dokument som den socialdemokratiska lagstiftningen bygger på tillämpats vilka funnits att tillgå på riksdagens hemsida. Sökord som "politikens syn på prostitution" och "samhällets syn på prostitution" har Googlat för att få en utökad bakgrund till frågan. "Policy diffusion + prostitution" söktes även på för att kunna få en djupare inblick i hur lagen tidigare spridit sig samt hur frågan kan analyseras utifrån policy diffusion. Då mängden tillgängligt material om policy diffusion inom svensk politik och den aktuella frågan, liksom policy diffusion inom ett och samma parlament mer generellt, är ytterst begränsat används vetenskapliga artiklar som beskriver hur sexköpslagstiftningen spridit sig till Frankrike från Sverige genom policy diffusion. Detta fungerar väl som exemplifierande material i synnerhet då de bägge länderna delar inställning till prostitutionsfrågan. Med hjälp av dessa artiklar dras paralleller till policy diffusion rörande den aktuella frågan i en svensk, och i synnerhet moderat, kontext. Vidare har litteratur från Lunds samhällsvetenskapliga fakultets bibliotek även tillämpats för metoden samt på bakgrunden för att ytterligare förstå den politiska kontexten.

I Moderaternas riksdagsdokument förekommer ofta att ett dokument säger exakt eller nästan samma sak som ett annat dokument. För att inte texten ska ha för många källor och således bli svårläst refereras endast till en av dem, så i princip samtliga riksdagsdokument som berörs får ses som exempel. Även om riksdagsdokumenten ofta skrivs av en enskild ledamot, dvs det behöver inte vara så att hela den moderata partigruppen står bakom en ex motion, så är ändå samtliga riksdagsledamöter högt positionerade i partiet liksom har ett reellt inflytande, oavsett om partigruppen stödjer dem eller ingen.

Termen prostitution definieras som: "När minst två parter köper eller säljer sexuella tjänster mot ersättning (vanligen ekonomisk); vilken utgör en förutsättning för den sexuella tjänsten" (SOU 1995:15).

Termen människohandel definieras som: "Den som genom ett otillbörligt medel (t ex vilseledande eller utnyttjande av någons utsatta belägenhet) rekryterar, transporterar,

överför inhyser eller tar emot en person i syfte att personen ska exploateras för olika ändamål, så som för sexuella ändamål eller tvångsarbete.” (Jämställdhetsmyndigheten 2023). I den här uppsatsen kommer endast människohandel för sexuella ändamål avses när människohandel nämns.

4 Bakgrund

4.1 Vägen mot en lagstiftning

1997 lämnar den socialdemokratiska regeringen in proposition "Kvinnorfrid" vilken bl a innehåller ett avsnitt där man vill försöka utrota prostitution. Det absolut mest uppmärksammade förslaget ur den delen var det att ska göras olagligt att köpa, men inte att sälja, sex. Lagförslaget löd enligt följande: "Den som mot ersättning skaffar sig en tillfällig sexuell förbindelse, döms - om inte gärningen är belagd med straff enligt brottsbalken - för köp av sexuella tjänster till böter eller fängelse i högst sex månader." Förslaget vann bifall i riksdagen och lagen trädde i kraft den 1a januari 1999 (Prop 1997/98:55).

Som bakgrund till lagförslaget låg prostitutionsutredningen SOU 1995:15 initierad av den dåvarande socialdemokratiska regeringen. Utredningen visar på att gatuprostitutionen minskar medan den osynliga inomhusprostitutionen ökar. Antalet utländska kvinnor som säljer sex i Sverige ökar också. Den beskriver vidare hur det blir allt vanligare med annonser i dagstidningar och på massageinstitut om köp av sexuella tjänster. Utredningen kan inte tydligt konstatera varför de kvinnor som befinner sig i prostitution gör det men missbruk av alkohol och narkotika är vanligt förekommande liksom att lida av psykiska problem. En dålig start i livet och bristande självrepekt kan vara förklaringsmodeller till att kvinnor går in i prostitution liksom att tidigt i livet ha blivit utsatt för sexuella övergrepp.

Synen på sexköp utredningen ger är att det är nära förknippat med mäns våld mot kvinnor. Det borde vara oacceptabelt för män skaffar sig tillfälliga förbindelser med kvinnor mot ersättning då ömsesidig respekt, hänsyn och tolerans mellan män och kvinnor är grunden för ett jämställt samhälle och att detta kränks för att män vill tillfredsställa sina sexuella behov. Utredningen vill att fokus riktas från de prostituerade till köparna och genom det även strypa grundproblemet vilket är efterfrågan. Utredningen hävdar att genom att göra det olagligt att köpa sexuella tjänster markeras samhällets avståndstagande mot prostitution samt att sexköp är oacceptabelt, lagen skulle fungera som en normbildande funktion. Den skulle även leda till ökad trygghet

för de prostituerade kvinnorna liksom ha en avskräckande effekt på köparna då risken för att bli upptäckt skulle ge för stora konsekvenser. Hand i hand med kriminaliseringen föreslogs även mer förebyggande arbete mot våldsbenägna män, utökat stöd till utsatta kvinnor och ett större ansvar skulle falla på socialtjänsten. Lagstiftningen skulle vila på två ben, ett rättsligt och ett socialt oacceptabelt.

Med dessa argument och med denna bakgrund kom och vilade även det socialdemokratiska slutgiltiga lagförslaget på.

Utredningen föreslog också att straffansvaret även skulle falla på den prostituerade, att det även skulle bli förbjudet att sälja sex. Detta blev inte en del av det lagförslaget framförallt därför att man inte ville skuldbelägga den svagare parten eller göra de prostituerade mindre benägna att söka hjälp (SOU 1995:15). Huruvida en kriminalisering av antingen den ena eller bägge parter bör ske varierar mellan remissinstanserna, det finns inte en tydlig linje. De kritiska remissinstanserna påtalar framförallt att brottet är för svårbevisat och de som endast vill kriminalisera köparen instämmer i socialdemokraternas argument för detta. De kritiska remissinstanserna höll dock oftast med om att lagen *kan* ha en normbildande effekt (Betänkande 1996/97:JuU11).

Lagförslaget om förbud mot köp av sexuell tjänst vinner i maj 1998 bifall när Socialdemokraterna, Centerpartiet och Miljöpartiet röstar för. Kristdemokraterna lade ner sina röster för att markera att man även ville kriminalisera den prostituerade och Liberalerna (även om deras kvinnoförbund var för) och Moderaterna röstar emot lagförslaget (Björk 2023: 26-28).

Moderaternas ståndpunkt i frågan lydde i huvudsak enligt följande:

De beskriver ett förslag som läggs fram trots att flera remissinstanser förhållit sig negativa till en kriminalisering. Deras primära motstånd handlar framförallt om att lagstiftningen inte kommer att bli effektiv, bl a då brottet är mycket svårbevisat och även att prostitution är ett socialpolitiskt- och inte kriminalpolitiskt problem. De förstärkningar av de sociala insatserna som regeringen föreslår anser de vara de enda och bästa sätten för att motverka prostitutionen. De uttrycker en rädsla för att

lagstiftningen skulle leda till att prostitutionen flyttar in från gatorna och att den osynliga prostitutionen där med ökar. Prostitutionen skulle då bli än mer svårkontrollerad vilket skulle leda till ökad risk för våld och övergrepp mot de prostituerade liksom försvåra för socialtjänstens och polisens arbete att förhindra nyrekrytering till gatuprostitution (Motion 1997/98:Ju24).

Baserat på vad socialdemokraterna talar om i anslutning till lagförslaget i propositionen har fyra olika kategorier identifierats som kan tänkas vara intressant att se hur Moderaternas förhållningssätt förändrat sig i relation till det över tid samt att det även är kategorier partiet kan väntas uttala sig inom. Liksom då de är tydligt definierade i lagförslaget blir det även intressant att analysera utifrån ett policy diffusionsperspektiv för att se hur lagförslaget liksom de medföljande förslagen och incitamenten eventuellt har spridit sig till Moderaterna. De fyra kategorierna är:

Synen på prostitution (ex att det är ett jämställdhetsproblem och en del av mäns våld mot kvinnor)

Inställning till sexköpslagen

Bakomliggande orsaker (ex att missbruk och psykiska besvär är inkörsportar)

Åtgärder (ex sociala åtgärder och att motarbeta efterfrågan)

Det framgår även genom lagförslaget normer man tydligt önskar sprida, att det ska vara oacceptabelt att köpa sex liksom att även prostitution av samhället ska anses vara oacceptabelt samt hur man önskar flytta fokus från den prostituerade till den köpande parten, att det ska vara ett efterfrågeproblem.

4.2 Politiken och konsekvenserna efter lagstiftningen

De första veckorna under 1999 försvinner prostitutionen nästan helt från gatorna. Efter att nyheten har lagt sig återvänder prostitutionen igen, dock i mindre skala (Björk 2023: 33). Internationellt fick lagen stort intresse, den debatterades flitigt både före och efter

sin instiftning, men framförallt förlöjligades svenskarna (Svanstöm 2015: 304). 2002 börjar den politiska prostitutionsdebatten domineras av frågor rörande trafficking/människohandel. 2002 börjar även regeringen marknadsföra sexköpslagen internationellt och de länders företrädare som tar upp problem med lagen anser de svenska regeringsföreträdarna förespråka prostitution (Björk 2023: 48-50).

När 00-talet går mot sitt slut har samtliga partier ställt sig bakom den svenska sexköpslagen, detta utan en tydlig förklaring till varför de ändrat ståndpunkt, men inget parti driver längre någon annan målmedveten linje, sexköpslagen är ohotad. 2006 tillsätter Alliansregeringen en utredningen gällande sexköpsförbudet, men med förutsättningen att lagen ska ligga fast. (Björk 2023: 53-54). 2012 röstar riksdagen igenom förslaget att höja maxstraffet till ett år (Björk 2023: 77).

2010 kommer utredningen som tillsattes av alliansregeringen. Den visar på goda av sexköpslagen, hur prostitutionen minskat i Sverige i jämförelse med jämförbara länder. Vilket anses varit en direkt effekt av sexköpsförbudet. Människohandel för sexuella ändamål har även blivit mindre etablerat i Sverige än i andra jämförbara länder och förbudet konstateras fungera som ett hinder när människohandlare letar efter nya platser för etablering. Det andra benet lagstiftningen skulle vila på, att öka stöd och insatser till dem säljer sex, visar att detta arbete varit undermåligt.

Utredningen understryker dock att det är svårt att utvärdera effekterna då det är komplexa och mångfacetterade samhällsfenomen som även sker i det fördolda (SOU 2010:49). Innan Norge tillämpade lagen gjorde de t ex en studie som, till skillnad från den ovan nämnda, var negativt inställd på alla punkter (Björk 2023: 34). Det finns många rapporter, artiklar och uppsatser som behandlar frågan men trots det är omfattningen av kunskap om prostitutionen begränsad. Utredningen konstaterar däremot att man tydligt kan se en attitydförändring i inställningen till köp av sexuell tjänst, det svenska folket är betydligt mycket mer kritiskt inställda än vad norrnarna och danskarna är. Lagens intention att vara normerade har haft en tydlig effekt på att sexköp är moraliskt oacceptabelt (SOU 2010:49). 2011 kommer en ny regeringsframtagen utvärdering framåt att det inte går att uttyda om prostitution och människohandel för sexuella ändamål minskat eftersom omfattningen är okänd, de studier som gjorts är för tunna. Det riktas även skarp kritik mot mängden fokus som riktas mot människohandel i

förhållande till hur utbredd den är (Björk 2023: 98-99). Detta upprätthålls även in på 2020-talet och socialsekreterare rapporterar att människohandeln skymmer den inhemska prostitutionen och att arbetet med det hamnar efter, de inhemska prostituerade får inte nog med stöd (Björk 2023: 121)

Det är alltså svårt att i realiteten säga vad sexköpslagen har för reella konsekvenser då olika utredningar landar i olika svar, men det som ligger kvar är att sexköpslagen haft en starkt normerande effekt. Det verkar även vara en relativt stor konsensus gällande att kriminaliseringen gjort att mindre människohandel etableras i Sverige, det är även en fråga politiken fortsatt lyfter och prioriterar. Sverige har även framåt talat om lagen som en förebild i detta avseende i kommunikationen med andra länder (Björk 2023: 82). - men det går inte genom utredningar att säga att lagen ens minskat prostitutionen, detta dels då den flyttar inomhur

Även om det numera råder en enighet bland politiker, myndigheter liksom civilsamhälle om att sexköp är tabu (Björk 2023: 105) finns inga tydliga tecken på att efterfrågan minskat. Antalet män som köpt sex ligger konsant runt 10% (Björk 2023: 122-123). Det är även få som talar om att lagen fått dem att sluta köpa sex eller ifrågasatt sin egen handling (Priebe & Svedin 2012). Konstant bland utredningarna är även fortsatt att de som säljer sex ofta lever i utsatthet, i missbruk och har funktionsnedsättningar eller psykiska sjukdomar (Björk 2023: 122-123). Sedan lagen infördes fram till 2016 har det kommit tre fängelsedomar (Berger 2018). Huruvida lagen varit effektiv eller ej råder det även oenighet utifrån olika utgångspunkter, olika organisationer har olika åsikter, ofta ideologiskt färgade (Svanström 2015: 304). Länder som infört sexköpsförbudet flera år senare har samtidigt även lagt en betydligt större vikt på det sociala stödet. Lagen skulle bygga på två ben, ett brottsbekämpande och ett socialt stödjande. Men det brottsbekämpande har haft stark övervikt (Björk 2023: 193). Lagen har inte gett kvinnor möjlighet att sluta sälja sex (Priebe & Svedin 2012). Det man vet är att lagstiftningen inte stoppat efterfrågan. Men ett samhälle som utan prostitution handlar inte bara om att efterfrågan ska uttraderar, det ska inte heller finnas någon som behöver gå in i den (Björk 2023: 193). Från politikens sida ter det sig ibland som att sexköpslagen ses som det rätta alternativet därför att det är svårt att se en annan juridisk väg som skulle råda bukt på problemet (Björk 2023: 111).

1996 var endast tre av tio svenskar positiva till att förbjuda sexköp. 2008 ville sju av tio att lagen skulle finnas kvar (Björk 2023: 57) tilltron bland svenskarna till sexköpslagen var samtidigt låg. 59% av befolkningen ville även att försäljning av sexuell tjänst skulle förbjudas. Den framträdde synen på prostitution och människohandel var även att det framförallt var ett rättsligt problem snarare än ett socialt eller jämställdhetsproblem, detta är ett byte i åsikter. 2014 låg stödet för lagen omkring samma siffror som år 2008 (Westerstrand 2014).

4.3 Frankrike, sexköpslagen och policy diffusion

I Frankrike lämnades 2002 ett lagförslag in om att kriminalisera köparen vid köp av sexuell tjänst, detta förslag föll. Det passade inte in med den samtida franska debatt och förslaget kritiserades hårt för att anses ineffektivt och uppfattningen var att det skulle leda till att de prostituerade blev mer våldsamt utsatta. 2011 kommer ett nytt förslag, detta från samma initiativtagare som sist (Denny 2012). Detta kommer resultera i den franska sexköpslag (Jansen 2022). Hur denna policy lyckas spridas till Frankrike, efter att först ha blivit refuserad där, diskuterar de bägge artikelförfattarna i det här stycket utifrån policy diffusion.

När förslaget föll 2002 skapades istället bl a olika socialpolitiska lösningar i arbetet mot prostitution. 2010 anses dessa misslyckats, de har inte levt upp till vad man hoppades på och det råder koncesus om att fler åtgärder behöver tas (Denny 2012). Samtidigt har det på den globala scenen blivit helt dominerade att prata om hur människohandel ska motverkas (Jansen 2022). Genom detta ges kriminaliseringsförslaget en ny möjlighet och detta presenteras i en ompaketerad form. Sexköpslagen beskrivs nu som en svensk framgångssaga. 2010 har det även kommit en svensk statlig utredning vilken var övervägande positiv till lagstiftningen och gav lagen en boost. Sverige används som en legitimerande faktor, det finns ett annat land man kan se till och därmed minskar osäkerheten till en ny policy, att se att något fungerar någon annanstans fungerar betryggande och kan få människor att våga ändra uppfattning (Denny 2012). Länder tenderar att ta efter poliser efter rika, närliggande och välbekanta länder som anses moderna och framåtsträvande. Sverige är ett land med betydligt mycket mindre ekonomi och inflytande än Frankrike men befinner sig geografiskt relativt nära och har

ett anseende att vara ett land som är lågt fram i jämställdhetsfrågor, således fungerar Sverige som ett land att ta efter policyer från inom detta område. Länder vill implementera andra länders policyer när de ser att en viss policyimplementering får det landet att ses visst sätt, ett sätt man önskar att sitt eget land också blir sett på. Frankrike vill vara med och ses kämpa mot prostitution och mäns våld mot kvinnor vilket tillstyrks genom lagförslaget (Jansen 2022). I det svenska lagförslaget användes flera sammanvävda orsaker till att sexköp skulle kriminaliseras. Det sades bl a att det var en jämställdhetsfråga, en fråga om mäns våld mot kvinnor och att de prostituerade kom från svåra bakgrunder. När dessa blev allmänt accepterade sanningar till att en sexköpslag behövdes bidrog det till att det var svårt för andra partier att motsätta sig den. När Sverige försöker sprida förslaget utomlands säljs det in som att sexköp är ett exploaterande av kvinnor. Hur Sverige agerat policy advocator är en av anledningarna till att förslaget lyckats spridas till Frankrike. Det nya franska förslaget ges även ett nytt narrativ, prostitution framställs vara en del av mäns våld mot kvinnor. De ändrar redan i skapandet av policyen hur frågan talas om. fråga tillfälle för ett nytt synsätt.

Policy diffusions-kriteriet kunskap hade också en starkt bidragande faktor. Innan förslaget kommer har politiker och tjänstemän hämtat information från olika länder för att se var de bästa policyerna finns (Denny 2012). Det är rimligt att Frankrike landade i den svenska modellen som den bästa (detta är alltså något relativt) då Frankrike är ett land som aktivt vill motarbeta prostitutionen. Även om de också undersökte länder där prostitution legaliserats (ex Nederländerna) så är det svårt att tänka sig att Frankrike skulle tillämpa deras lagstiftning då det går emot deras inneboende ideologi. Det är mycket ovanligt att ett land tillämpar en policy som går emot dess grundinställning (Jansen 2022).

Policy diffusion ska inte anses vara en den enda förklaringsmodellen till varför en policy impelmenteras, men den kan vara en av aspekterna (Denny 2012).

Även om det här rör sig om ett land som ändrat inställning i frågan går det ändå att göra paralleller till Moderaterna, ett parti som byt fot i frågan och som tilltagit sig en lag de från början inte stödde. Exemplet ovan kan bidra till att skapa förståelse för det.

5 Resultat

De fyra kategorierna som tidigare presenterats redovisas i det här avsnittet. Temana kan ibland vara något svåra att särskilja då de flyter ihop något men ett försök till lämplig kategorisering av textmaterialet har här gjorts. Det kan även påtalas att Moderaterna och Socialdemokraterna inte är helt överens vad gäller vilka som är lagens intentioner, bakomliggande orsaker och mål. Materialet analyseras genomgående genom policy diffusion och ytterligare en diskussion förs efter att kategorierna avhandlats.

5.1 Synen på prostitution

Åren i nära anslutning till sexköpslagens införande lägger den tyska regeringen fram ett förslag om att prostitution ska legaliseras under ordnade former. Moderaterna beskriver att om detta skulle accepteras av det tyska parlamentet skulle det innebära ett stort bakslag för jämställdheten (Interpellation 2000/01:229). De beskriver även hur prostitution är en fråga som behöver bemötas ur ett jämställdhetsperspektiv, att prostitution visar på att kvinnan ännu inte är jämställd mannen (Interpellation 2001/02:292). De kritiserar även ett skattefinansierat projekt där medel använts för att köpa sexuella tjänster utomlands och hur det är helt oacceptabelt och att skattemedel bidragit till prostitution i ett annat land (Skriftlig fråga 2000/01/747). De förhåller sig även negativa till fall där prostituerade fått F-skattsedel när de uppgett prostitution som yrke och att det innebär att Skatteverket ser prostitution som en legitim inkomstkälla. De ser det som absurt att staten får in medel i form av skatteintäkter för en verksamhet den säger sig vilja bekämpa, prostitution ska aldrig ses som en accepterad näringsverksamhet (Skriftlig fråga 2001/02:435). Det framgår av detta, vilket även var partiets ståndpunkter innan lagstiftningen, att prostitution är något som inte är önskvärt i ett samhälle och att den även anses vara ett jämställdhetsproblem. Det föreligger alltså grundläggande ideologiska utgångspunkter som delas av både Moderaterna och lagförslaget.

Från år 2003 beskrivs hur prostitution är en del av mäns våld mot kvinnor och hur kvinnomisshandel inte bara handlar om det fysiska våldet hon utsätts för utan även att hennes frihet inskränks (Motion 2003/04:Ju443). Här är första gången det i textmaterialet framgår att Moderaterna bekräftar vad i lagförslaget står beskrivet om att

prostitution är en del av mäns våld mot kvinnor. Detta kan indikera på att de termer som Socialdemokraterna ville skulle förknippas med prostitutions-/sexköpsfrågan varit framgångsrika då den behäftade termen spridit sig över det politiska (och då högst troligen även över det samhälleliga) spektrat ihop med frågan. Åren därpå beskrivs hur prostitution är en sista utväg, hur det inte är ett frivilligt val utan en form av utnyttjande som aldrig får accepteras, att prostitution bygger på en människosyn som måste ifrågasättas och inte stämmer överens med respekten för människovärdet. Det är alltså en fortsatt kritisk inställning till prostitution som beskrivs men här genom att mer värdeladdade termer så som, “aldrig får accepteras” eller “respekten för människovärdet” inkomponeras i prostitutionsdiskussionen jämfört med tidigare då den främst beskrivits som något i samhället oönskat. Det kan alltså tyckas att en än mer avståndstagande och kritisk inställning till fenomenet framkommit. Det beskrivs vidare hur idén om den “lyckliga hjoran” är en myt (Motion 2005/06:Ju326) och att prostitution inte är ett yrke utan att köp av sexuell tjänst ett sexualbrott (Svar på skriftlig fråga 2006/07:1373). Vidare beskrivs hur prostitution är ett beteende som avviker från samhällets grundläggande normer (Proposition 2011/12:171). I lagförslaget framfördes explicit att man ville att lagen skulle bidra normerande till att samhället skulle se prostitution som något oacceptabelt. Här talar M, explicit, om hur prostitution är en avvikande samhällsnorm. Dvs, att tala om prostitution i samband med normer är något som spridit sig till M. Moderaterna börjar även tala om prostitutionsfrågan som en samhälls angeläget, att det ligger i samhällets intresse att arbeta emot prostitution (Skrivelse 2011/12:3).

Det upprepas ett flertal gånger genom åren hur arbetet mot prostitution är en jämställdhetsfråga (Svar på skriftlig fråga 2008/09:249), hur det kränker människovärdet (Svar på skriftlig fråga 2008/09:928) och hur de prostituerade ofta befinner sig i en utsatt situation. Återkommande är också att prostitutionen medför skador för individen liksom för samhället och hur prostitution är en del av mäns våld mot kvinnor (Svar på skriftlig fråga 2022/23:182). Hur beviljandet av F-skattsedel till prostituerade är oacceptabelt liksom hur det bidrar till att seriös näringsverksamhet genom det nedsmutsas återkommer också (Svar på skriftlig fråga 2022/23:820).

5.2 Inställningen till sexköpslagen

Ären i nära anslutning till sexköpslagen fortsätts lagen kritiseras för att vara svårtillämpad. M påvisar även rapporter som kommit fram till att lagen är tandlös och inte har resulterat i att prostitutionen minskat. Rapporterna påvisar även att de prostituerade fått de sämre, är mer utsatta och att övergreppen har ökat. De beskriver även hur det är obegripligt inkonsekvent att bara den ena parten kriminaliserats och hur det även gör polisens arbete mycket svårt. De påtalar även hur lagen har lett till att den osynliga prostitutionen ökat. De beskriver hur inget av det som lagen avsåg göra har den lyckats med, den måste alltså anses vara ett misslyckande (Interpellation 2000/01:264). Men redan 2005 har åsikten ändrats, man har ställt sig bakom sexköpslagen. Det beskrivs hur sexköpslagen fungerat preventivt då sexköparna nu vet om risken samt de sociala konsekvenser som att bli upptäckt kan leda till. De sociala konsekvenserna Moderaterna hänvisar till tyder på att de sett en skillnad i allmänhetens syn på prostitution, dvs den norm lagen skulle föra med sig om att sexköp skulle anses vara socialt oacceptabelt har inkorporerats i samhället, köper man sex och upptäcks bemöts man av negativa sociala konsekvenser. Lagen har inte bara bidragit till normen om att sexköp är oacceptabelt utan även haft en reell effekt då de beskriver att lagen fungerar preventivt. De framför dock även kritik, bl a att de kunder som nu finns kvar ofta är mer riskbenägna och potentiellt våldsamma. De påtalar även att de prostituerade uppger att de inte längre vågar gå till polisen om de blir utsatta för våld eller hot då de då uppmanas anmäla kunden. De beskriver även hur det har visat sig svårt att fälla de misstänkta vilket tyder på en ineffektiv lagstiftning (Motion 2005/06:Ju326). Moderaterna har alltså ändrat inställning i en fråga de tidigare var emot utan en tydlig förklaring till varför. Som det redovisats i bakgrunden finns det ingen tydlig och samstämmig forskning gällande vilken effekt sexköpslagen haft och huruvida den varit effektiv eller ej. Det kan hända att de studier som publicerades i samband med att Moderaterna bytte ståndpunkt påvisade att prostitutionen minskat, *men*, samtidigt som det framgår att de har accepterat lagen påvisar de i samma motion hur flera av de farhågor de hade till lagstiftningen blivit sanna, framförallt att lagen skulle vara ineffektiv, detta gör att det inte blir helt logiskt varför de ändrar ståndpunkt. Det kan vara så att normen blivit så stark i samhället liksom i det svenska parlamentet att man ska vara för sexköpslagen, annars är man för prostitution, vilket är något de svenska socialdemokratiska ministrarna påstått. Även om den normerande effekten att sexköp

ska anses vara något oacceptabelt var del av lagförslaget och är en av sakerna som forskning rörande lagens effekter är enig om haft stark, så var det inte det Moderaterna från början belyste med lagstiftningen. De talade om den i termer av att vara ineffektiv då den inte skulle stoppa prostitutionen, det var det de menade var lagstiftningens intentioner. Moderaternas åsiktsbyte skulle även kunna tänkas förklaras med att även om man inte anser att förbudet mot köp av sexuell tjänst är det mest effektiva medlet mot prostitution är det fortfarande bättre än inget. Detta i synnerhet när diskussionen om människohandel intensifierats och man vill hitta åtgärder för att bekämpa den och forskningen även är samstämmig i att lagen fungerat preventivt mot att människohandel etableras i Sverige. De modifierade även lagförslaget genom att föreslå nya sociala åtgärder (redovisas under rubriken "åtgärder" i Motion 2005/06:Ju326). Mätningar (som förvisso kommer ett par år efter att M bytt ståndpunkt, men som även tidigare bör kunna indikera i vilken riktning åsikterna går samt det att M konsekvent står bakom sin nya ställning även efter att mätningarna kommit) visar på att den stora majoriteten av befolkningen står bakom sexköpslagen (vilket indikerar på den normerande effekten om att sexköp är oacceptabelt) men trots det tror de inte att den är effektiv, vilket talar för vilket absolut samhälleligt genomslag policyn haft. En majoritet av befolkningen vill också att även den prostituerade ska kriminaliseras. Moderaterna hävdade att det var ologiskt att inte kriminalisera bägge parter vilket gör att man kan fråga sig varför det inte utvecklade sin officiella hållning till att även vilja kriminalisera den säljande parten, i synnerhet när man hade haft en majoriteten av befolkningen med sig.

En anledning till att Moderaterna över huvud taget kunde tillämpa den socialdemokratiska policyn berodde på att de delade en grundläggande ideologisk inställning till frågan, prostitution var något oönskat liksom ett jämställdhetsproblem. Det framgår även senare att de vill utreda huruvida lagen är effektiv, men detta med förutsättningen att lagen ska ligga kvar (Svar på skriftlig fråga 2006/07:339) Det framgår alltså gång på gång hur starkt policyn inkommer trots att den får så mycket kritik. Man beskriver vidare hur andra länder ser på policyn som något intressant med framåtanda och M beskriver hur man vill arbeta för att sprida lagen till fler länder (Svar på skriftlig fråga 2007/08:208), policyn har alltså blivit så starkt inkommerad att Moderaterna numera är policyförespråkare för den. Att lagen ses som något med framåtanda skulle även kunna vara en bidragande förklaring till varför man ändrat inställning i frågan, att Moderaterna också vill bli sedda som ett parti som ligger i

framkant. De fortsätter genomgående kommentera hur utredningar pekar på hur lagens effekter inte uppnåts, att sexköpen inte avsevärt minskat. Med tanke på hur flitigt de kritiserar den upplevs det något märkligt att de har valt att anpassa sig efter den. Det kan hända att de upplevde att normen för lagen blev så stark att de var tvungna att ställa sig bakom den för att de annars skulle skada dem i anseende och elektorala konsekvenser att inte stå bakom den. Precis som att utredningarna inte är helt eniga om lagens effekter är inte heller de olika Moderata riskdagsdokumenten det, man uttrycker sig lite olika om hur effektiv lagen är och vilken effekt den haft, men klart är det att man som parti vill stå bakom den.

De tillför att en modernisering av lagen behövs för att anpassas till en tid där internet blivit det vanligaste stället prostitutionshandeln äger rum på (Motion 2010/11:Ju244). Genomgående efter att åsikten förändrats påtalas hur förbudet mot köp av sexuell tjänst utgör en centralt del i arbetet mot ojämställdhet och ojämlikhet liksom hur den är ett viktigt medel mot människohandel och även mot att motarbeta efterfrågan (Svar på skriftlig fråga 2022/23:182).

5.3 Bakomliggande orsaker

Åren i nära anslutning till sexköpslagen beskriver M en enhetlig bild med lagstiftningen hur det inte är ovanligt att ett drogberoende gör att människor dras in i prostitution med tanke på hur mycket pengar man då snabbt kan bli skyldig (Motion 2001/02:So622). Detta påtalas av M även innan lagstiftningen och är således en uppfattning som sedan tidigare delas med S. 2005 påtalas i dokumenten att efterfrågan är förutsättningen till att prostitutionen kan finnas till. I frågor rörande prostitution måste också den köpande parten påtalas och påläggas det ansvar denne bär. Detta var en av de normer lagförslaget ville framlyfta, att fokus skulle riktas om från de prostituerade till efterfrågan. Det tycks troligt att denna tilltänkta norm spridit sig till Moderaterna, i synnerhet då problematiken med efterfrågan lyfts fram för första gången samma år som M ställer sig bakom sexköpslagen vilken ju vill minska antalet sexköp (Motion 2005/06:Ju326). Även under denna kategori framkommer några år efter att lagstiftningen ägt rum att man pratar om de prostituerade med mer värdeladdade och "personliga" termer. Utsatthet och känslomässig ensamhet beskrivs som bakomliggande orsaker (Svar på skriftlig fråga 2006/07:220). Vidare framlyft hur de som hamnar i prostitution oftast gör

det som en sista utväg (Motion 2009/10:Ju212). Något som berörs är också att det blivit vanligt att de som fick upphållstillstånd genom gymnasielagen på olika sätt har hamnat snett. De rapporterats ha hamnat i bl a prostitution i en allt för hög utsträckning (Interpellation 2019/20:229). Det som konsekvent upprepas som återkommande teman är hur drogmisbruk är en inkörsport mot prostitution liksom hur ett större fokus måste riktas mot köparen och efterfrågan (Proposition 2012/13:77). Lagförslagets vilja att rikta om fokuset från den prostituerade till köparen måste anses ha haft en stark.

5.4 Åtgärder

Åren i nära anslutning till sexköpslagen beskrivs hur uppmärksamhet måste riktas mot den ökade utländska prostitutionen i Sverige och för att kunna hjälpa dessa kvinnor är det viktigt att svenska myndigheter får ett utökat och mer effektivt samarbete med rättsvårdande och sociala myndigheter i deras hemländer (Motion 1998/99:Ju904). De påtalar även hur Sverige ska vara med och arbeta i andra länder för att stödja deras demokrati och jämställdhetsarbete och genom det förhindra ex prostitution. Sverige sägs även ha en skyldighet till detta då svenska fredsbevarande trupper som varit utomlands i fredsbyggande arbete utnyttjat prostituerade (Motion 2001/02:U296). Biståndet påtalas också som viktigt då unga flickor som saknar utbildning och inkomst annars ofta prostituerar sig (Motion 2001/02:U295). Man vill även vara med och motarbeta prostitution utomlands då den är starkt bidragande till att HIV sprids (Motion 1998/99:So424). Det talas alltså återkommande om hur man ska arbeta med att motverka prostitution utanför sveriges gränser liksom den prostitution som sker i Sverige med utländska kvinnor, men de sociala insatser man säger ska vara rätt väg att gå och vara de bästa angripningssätten för att motverka prostitution (i Sverige) lyser med sin frånvaro. Att svenskar i statlig tjänst utomlands som köpt sex kritiseras och fördöms talar även det för att Moderaterna har inställningen att prostitution är något önskvärt. Det nämns även att staten måste ta krafttag mot den prostitution som förekommer på de statliga kasinona (Skriftlig fråga 2005/06:149). Samtidigt som mer värdeladdade termer börjat användas (vilket lyfts i ovanstående kategorier, liksom hur köparen måste problematiseras) börjar de även påtala hur man måste slå hål på myten att den sexköpande parten bara är en man. Man börjar även frambringa att den prostituerade inte bara ska ses som ett offer då de, genom att gå in i prostitution, agerar på ren överlevnadsinstinkt och kan därav ses besitta en stark kämpaglöd. Detta är något

som måste reflekteras i socialtjänstens regleringar. De föreslår även att de prostituerade ska kunna få tillfälliga lån för att slippa tvingas in i prostitution. Stöd bör även riktas till de männen som köper sex för att de ska kunna ta sig ur det och polisen behöver få bättre utbildning och kunskaper för att kunna ingripa mot prostitution på internet (Motion 2005/06:Ju326). Här är första gången det kommer förslag på åtgärder som ska vidtas av socialtjänsten, trots att Moderaterna tidigare sagt att det bästa sättet att arbeta mot prostitution är genom sociala myndigheter. Dessa förslag tillkommer även i samma veva som man byter ståndpunkt i sexköpslagsfrågan, samtida med detta är även att efterfrågan aktivt måste motarbetas. Ungefär samtidigt påtalas också hur socialtjänsten måste förebygga missbruk, hemlöshet och att tidigt fånga upp unga utsatta människor för att de inte ska gå in i prostitution (Svar på skriftlig fråga 2006/07:220). Även frivilligorganisationernas roll lyfts upp, hur de är en viktig faktor i arbetet mot prostitution och att de bör stötts och uppmuntras (Motion 2005/06:Ju326). Man påtalar också hur frågan behöver behandlas ur ett såväl rättsligt som socialpolitiskt perspektiv, man uttrycker en explicit vilja att hantera frågan utifrån bägge områden när man från början endast ansåg att det var ett socialpolitiskt problem (Skrivelse 2009/10:234). Kunskap och utbildning för olika myndigheter och organisationer som kommer i kontakt med de prostituerade i hur de ska bemöta dem utgör stor del av Moderaternas förslag till åtgärder. Man tror även att en utökad kunskap i befolkningen i allmänhet skulle kunna resultera i utökade attitydförändringar i samhället i frågan. De vill att informationskampanjer om prostitution tas fram för att användas både i Sverige och internationellt. Man vill även att forskningen rörande prostitution ska utvecklas och att det ska satsas på arbetsmarknadsinsatser och rehabilitering för de kvinnor på häkten som tidigare befunnit sig i prostitution (Skrivelse 2007/08:167). 2010 lyfter man att sexköpslagens straff bör höjas (Proposition 2010/11:77). Moderaterna berör hur prostitutionen ökat under pandemin och att utökade åtgärder behöver tas för att kunna bekämpa den (Skriftlig fråga 2020/21:1979). Det nämns återkommande hur viktiga frivilligorganisationer är som komplement till myndigheterna (Skrivelse 2009/10:234) liksom hur viktigt det är att berörda myndigheter samarbetar, utbildar och sprider information om prostitution (Svar på skriftlig fråga 2022/23:182).

5.5 Diskussion

Runt år 2012 avtar mängden material markant, den politiska debatten rörande prostitution tycks ha blivit allt mindre aktuell. Den största mängden material finns runt år 2005, detta är i anslutning till att Moderaterna byter ståndpunkt i sexköpsfrågan. Analysen blir därför mest omfattande omkring åren runt 2005, dels då det finns mest material från den tidsperioden men även att det är då den största åsiktsskillnaden sker vilket även ger störst intresse för analysen.

Trots att flera partier inte stöttade lagen vid voteringen 1998 hade den på bara några år accepterats av hela parlamentet utom av Moderaterna. Denna i princip konsensus kan ha bidragit till ökad legitimitet till lagen, vilket i sin tur skulle kunna bidra till att även Moderaterna "vågade" ansluta sig till den.

Det görs i uppsatsen även en mer utvecklad analys av den förändrade inställning till kriminaliseringen än till sina egna förändrade åsikterna gällande de socialpolitiska frågorna, detta då det var i de kriminalpolitiska delarna störst skillnad i åsikter förelåg. Även om lagstiftningen ämnade stå på ett kriminaliserade och ett socialt ben. Åren efter att Moderaterna har bytt ställning i frågan finns det inte riktigt någon konfliktlinje gällande prostitutionspolitiken kvar. Interpellationerna mellan partierna är ganska snälla, det som framgår är i princip att man tycker att de andra partierna gör för lite i frågan och att den måste lyftas upp på agendan.

Med tanke på hur den parlamentariska debatten gällande sexköpslagen verkar stanna av när samtliga partier tillämpat den, måste policyn sägas ha varit väldigt stark. Lagen har inte lett till att prostitutionen i samhället uppenbart minskat, vilket den även kritiserats för gång efter annan, trots det så är det ändå inte något parti som vill riva upp den och ersätta den med något annat. Det finns inte ens en debatt om alternativa åtgärder. Troligen spelade de begrepp Socialdemokraterna associerade sexköpsförbudet in i att bygga den så stark, att tala om behovet av sexköpslagen i sammanhang med jämställdhet, mäns våld mot kvinnor liksom att det är ett efterfrågeproblem väckte an något. Att en stor majoritet av befolkningen stöttar sexköpslagen samtidigt som de tror att den inte är effektiv talar även det för en genomborrande norm.

Genom åren kan vi se hur hur frågor rörande svenskt prostitutionsarbete utomlands helt försvinner. Konsekventa åsikter under hela tidperioden är att prostitution är en jämställdhetsfråga och en önskad företeelse liksom att lagen är ineffektiv. Efter att man första gången påtalat att prostitution inte är ett arbete förhåller man sig konsekvent till detta genomgående under perioden, samma sak gäller med kopplingen mellan prostitution och mäns våld mot kvinnor liksom att det är efterfrågan som är grundproblemet. Att myndigheter och organisationer ska utbildas liksom sprida utbildning blir även en av Moderaternas återkommande huvudåtgärder mot prostitution. Vissa problem som påtalas i nära anslutning till att sexköpslagen instiftas och som partiet vill motarbeta beskrivs fortfarande som problem idag, 25 år senare, t ex drogmissbruk och att prostituerade kan få F-skattsedel.

Moderaternas sätt att beskriva prostitution i början av perioden var i mer generella termer, att det för samhället var något oönskat men inte mer än så. I anslutning till sexköpslagens instiftande blir beskrivningarna mer värdeladdade och prostitution beskrivs som något omänskligt och i termer likt det för att sedan gå mot mer modern tid då den knappt beskrivs alls, det är tänkbart att prostitutionsdiskussionen helt ätits upp av människohandelsdebatten. Det är även runt åren sexköpslagen accepteras av Moderaterna som deras samtal rörande prostitution är mest levande, det är då prostitution beskrivs mest värdeladdat och flest socialpolitiska nya åtgärder presenteras.

Vilket av policy diffusionens fyra spridningssätt kan då tänkas förklara Moderaternas förändrade inställning till en policy de från början motsatte sig?

Både spridningssättet konkurrens och tvång kan bortses från. Detta då man genom att tillämpa förbud mot köp av sexuell tjänst inte attraherar någon ekonomisk framgång och det är inte en fråga som gör att enheter anpassar sig efter den för att värna sin ekonomiska attraktivitet och konkurrenskraft. Frågan aktualiseras inte heller genom att mäktiga länder eller organisationer sätter press på Moderaterna att de genom tvång ska förändra sin inställning, ett så stort maktövertag finns inte hos Socialdemokraterna i relation till Moderaterna. Vad gäller spridningssätten genom kunskaps eller efterliknande kan båda tänkas vara delvis förklarande, vilket inte heller är otänkbart med tanke på att de till viss del går lite hand i hand, diskussioner som berör dessa spridningssätt har under de ovanstående kategorierna påbörjats.

Policy diffusion genom kunskap grundar sig i att en enhet observerar en policy som implementeras hos en enhet och väljer att själv implementera den om den är framgångsrik, det svåra gällande detta är att “framgång” inte är något objektivet eller konstant. Moderaterna har inkorporerat policyn trots att de fortsätter upprepa hur den inte lett till att antalet sexköp eller att prostitutionen minskar, vilket var deras argument emot lagen, att den skulle vara ineffektiv. Ur den synvinkeln måste policyn anses vara misslyckad. Policyn kan däremot anses lyckad genom vad Socialdemokraterna avsåg skulle vara normerande effekter, antalet män som köper sex har förvisso inte defintivt minskat, men däremot är samhället starkt emot sexköp. Hade man inte bytt inställning i frågan finns också risken att man hade gjort elektorala förluster när en övervägande majoritet av befolkningen står bakom lagförslaget.

Policy diffusion genom efterliknande grundas i att en policy börjar anses vara “den lämpliga”, vilket mycket väl skulle kunna vara del i att förklara Moderaternas förändrade inställning till sexköpslagen. När hela det svenska parlamentet utom de själva liksom en stor majoritet av den svenska befolkningen stod bakom lagstiftningen indikerar det tydligt att en policy anses vara “rätt”. I synnerhet när Socialdemokraterna gjorde ett framgångsrikt arbete med att förknippa termer som jämställdhet och mäns våld mot kvinnor som argument till varför en sexköpslag är nödvändig.

Genom att ha varit en (delvis) framgångsrik policy som en stor del av befolkningen stöttar vilka man kan riskera att förlora väljarmässigt om man inte byter ståndpunkt liksom att sexköpslagen blivit “den lämpliga” åsikten skulle Moderaternas skiftade inställning i frågan kunna förklaras med. Denna policy diffusion kan inte påstås vara den enda förklaringen till varför Moderaterna bytt ståndpunkt i, men det är en rimlig förklaring till en viss utsträckning.

Baserat på analysen kan tilläggas att det fungerar väl att tillämpa policy diffusion även inom ett nationellt parlament.

6 Slutsats

Man kan tydligt se hur sexköpslagens både mer och mindre uttalade intentioner starkt påverkat Moderaternas inställning. De inställningar partiet ändrat till prostitutionen kommer framförallt från den. Åsikten om hur fokus måste riktas mot köparen, parten som upprätthåller efterfrågan blir en viktig åsikt för Moderaterna och åsikten om att prostitution är en del av mäns våld mot kvinnor likaså. Sexköpslagen måste även haft en stor inverkan på Moderaterna som parti, även innan de bytte inställning, med tanke på hur stor del av deras riksdagsmaterial som berör frågan.

Genom åren syns hur frågor rörande svenskt prostitutionsarbete utomlands helt försvinner från Moderaternas material. Konsekventa åsikter under hela tidperioden är bl a att prostitution är en jämställdhetsfråga och en oönskad företeelse liksom att lagen är ineffektiv. Efter att man första gången påtalat att prostitution inte är ett arbete förhåller man sig även konsekvent till detta under hela perioden. Att myndigheter och organisationer som kommer i kontakt med prostituerade ska utbildas liksom sprida utbildning till befolkningen blir en Moderaterat huvudprioritering i arbetet mot prostitution från det att försalgen presenteras.

Man kan även se att Moderaternas sätt att beskriva prostitution i början av perioden var i mer generella termer, att det för samhället var något oönskat men inte mer än så. I anslutning till Moderaternas instiftning till sexköpslagens blir beskrivningarna mer värdeladdade och prostitution beskrivs som något omänskligt och i termer likt det. När vi sedan förflyttas mot mer modern tid blir prostitutionen knappt beskriven alls. Det är även runt de åren sexköpslagen accepteras av Moderaterna som deras material och åsikter rörande prostitution är som mest levande, det är då prostitution beskrivs mest värdeladdat och flest socialpolitiska nya åtgärder presenteras.

Sexköpslagen som norm måste även hävdas ha varit väldigt genomträngande då Moderaterna gång på gång kritiserar den men utan en vilja att lämna den eller ens debattera alternativa förslag. Det tycks även vara så att när riksdagen enat sig kring sexköpslagen verkar prostitutionsdebatten dö ut, inte bara debatten utan samtalet om den över huvud taget.

Delar och kombinationer av policy diffusionens spridningssätt kunskap och efterliknande kan tänkas beskriva varför Moderaterna bytte ståndpunkt i sexköpsfrågan. Gällande kuskapsspridningssättet; genom att ha varit en (delvis) framgångsrik policy i att skapa en stark samhällsnorm om att sexköp är oacceptabel som en stor del av befolkningen stöttar vilka man kan riskera att förlora väljarmässigt om man inte byter ståndpunkt. Även genom normspridningssättet; att sexköpslagen blivit "den lämpliga" åsikten skulle Moderaternas skiftade inställning i frågan kunna förklaras med. Policy diffusion kan inte påstås vara den enda förklaringen till varför Moderaterna bytt ståndpunkt i frågan, men det är en rimlig förklaring till en viss utsträckning. En viktig poäng till att de kunde byta åsikt handlar om att de från början delade en grundläggande ideologi om att prostitution är något som inte är önskat i ett samhälle, utan den grundinställningen är det svårt att tänka sig att M hade bytt ståndpunkt.

Baserat på det som framgår i analysen och exemplifieras med en ytterligare gång ovan kan även hävdas att policy diffusion även går att tillämpa på nationella parlament liksom nationella frågor. Det skulle däremot även behövas mer forskning som rör hur policy diffusion fungerar inom detta område.

Referenser

Betänkande 1996/97:JuU11. *Våldsbrott och brottsoffer*. [Våldsbrott och brottsoffer \(Betänkande 1996/97:JuU11 Justitiekommittén\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#)

Björk, Helena. 2023. *Socialt oacceptabelt - ett reportage om svensk prostitutionspolitik*. Stockholm: Atlas.

Denny, Emily st. 2012. Next stop Stockholm? The Role of Ideas in Shaping French Prostitution Policy Since 2002. I *American Political Science Association 2012 Annual Meeting*. New Orleans, LA 30 augusti - 2 september 2012, s 1-19.

Esaiasson, Peter; Gilljam, Mikael; Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena. 2012. *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4:e uppl. Visby: Norstedts Juridik AB.

Gilardi, Fabrizio & Wasserfallen, Fabio. (2019). The politics of policy diffusion. *European Journal of Political Research*, 58(4), s 1245-1256. DOI: 10.1111/1475-6765.12326.

Holmström, Charlotta. 2015. Förbud mot köp av sexuell tjänst i Sverige - en kunskapsöversikt om avsedda effekter och oavsedda konsekvenser. *Petraostergren.com*. [Förbud mot köp av sexuell tjänst - en kunskapsöversikt \(petraostergren.com\)](#).

Interpellation 2000/01:229. *Legalisering av prostitution*. [legalisering av prostitution \(Interpellation 2000/01:229 av Elinderson, Lars \(m\)\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#).

Interpellation 2000/01:264. *Sexköpslagen*. [sexköpslagen \(Interpellation 2000/01:264 av Johnsson, Jeppe \(m\)\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#)

Interpellation 2001/02:292. *Säkerhetsrådets resolution 1325*. [säkerhetsrådets resolution 1325 \(Interpellation 2001/02:292 av René, Inger \(m\)\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#).

Interpellation 2019/20:229. *En översyn av gymnasielagen. [En översyn av gymnasielagen \(Interpellation 2019/20:229 av Elisabeth Björnsdotter Rahm \(M\)\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\).](#)*

Jansen, Bianca. 2022. *Policy Diffusion in French Prostitution: An analysis of the French national assembly on diffusion through democracy and technocracy.* Masteruppsats. Universitet Leiden. [Policy diffusion in French prostitution \(universiteitleiden.nl\).](#)

Jämställdhetsmyndigheten. 2023. *Människohandel. [Människohandel | NSPM \(jamstalldhetsmyndigheten.se\).](#)* (Hämtad 2024-05-21).

Li, Chuqiao. 2021. Policy Innovation Diffusion: Research Progress, Frontier Issues and Future Trends. I *Proceedings of the 2021 International Conference on Public Relations and Social Sciences*. Kunming, Kina 17-19 september 2021, s 408-411.

Motion 1998/99:Ju904. *Hemfrid, gatufrid, kvinnofrid mm. [Hemfrid, gatufrid, kvinnofrid m.m. \(Motion 1998/99:Ju904 av Carl Bildt m.fl. \(m\)\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\).](#)*

Motion 1997/98:Ju24. *Med anledning av prop. 1997/98:55. [med anledning av prop. 1997/98:55 Kvinnofrid \(Motion 1997/98:Ju24 av Gun Hellsvik m.fl. \(m\)\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#)*

Motion 1998/99:So424. *Hiv/aids. [Hiv/aids \(Motion 1998/99:So424 av Ulf Kristersson m.fl. \(m\)\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\).](#)*

Motion 2001/02:So622. *Droger. [Droger \(Motion 2001/02:So622 av Margareta Viklund m.fl. \(kd, m, v, c, fp, mp\)\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\).](#)*

Motion 2001/02:U295. *Åtgärder mot hiv/aids-epidemin i södra Afrika. [Åtgärder mot hiv/aids-epidemin i södra Afrika \(Motion 2001/02:U295 av Inger Lundberg m.fl. \(s, c, m, fp, mp, v, kd\)\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\).](#)*

Motion 2001/02:U296. *Bistånd till Östtimor. [Bistånd till Östtimor \(Motion 2001/02:U296 av Marianne Andersson m.fl. \(c, m, v, kd, fp, mp\)\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\).](#)*

Motion 2003/04:Ju443. *Våld mot kvinnor*. [Våld mot kvinnor \(Motion 2003/04:Ju443 av Catharina Elmsäter-Svärd m.fl. \(m\)\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#).

Motion 2005/06:Ju326. *Slavhandel med människor*. [Slavhandel med människor \(Motion 2005/06:Ju326 av Magdalena Andersson m.fl. \(m\)\) | Sveriges riksdag](#).

Motion 2009/10:Ju212. *Rättssäkerhet efter traffickingmål*. [Rättssäkerhet efter traffickingmål \(Motion 2009/10:Ju212 av Magdalena Andersson \(m\)\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#).

Motion 2010/11:Ju244. *Modernisering av sexköpslagen*. [Modernisering av sexköpslagen \(Motion 2010/11:Ju244 av Katarina Brännström \(M\)\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#).

Priebe, Gisela & Svedin, Carl Göran. (2012). *Sälja och köpa sex i Sverige 2011 Förekomst, hälsa och attityder - Delrapport 1 ur - Prostitution i Sverige - Kartläggning och utvärdering av prostitutionsgruppernas insatser samt erfarenheter och attityder i befolkningen*. Linköpings universitet & Socialstyrelsen. [Microsoft Word - Del 1. Epidemiologi.docx \(diva-portal.org\)](#)

Proposition 1997/98:55. *Kvinnofrid*. [Kvinnofrid \(Proposition 1997/98:55\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#).

Proposition 2010/11:77. *Skärpta straff för köp av sexuell tjänst*. [Skärpt straff för köp av sexuell tjänst \(regeringen.se\)](#).

Proposition 2011/12:171. *Samverkan för att förebygga ungdomsbrottslighet*. [\(riksdagen.se\). Prop. 2011/12:171 Samverkan för att förebygga ungdomsbrottslighet \(riksdagen.se\)](#).

Proposition 2012/13:77. *God kvalitet och ökad tillgänglighet inom missbruks- och beroendevården*. [Regeringens proposition \(riksdagen.se\)](#).

Skriftlig fråga 2000/01:747. *Inkonsekvent prostitutionspolitik*. [inkonsekvent prostitutionspolitik \(Svar på skriftlig fråga 2000/01:747 besvarad av \) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#).

Skriftlig fråga 2001/02:435. *Statens förhållningssätt till prostituerade*. [statens förhållningssätt till prostituerade \(Skriftlig fråga 2001/02:435 av René, Inger \(m\)\)](#) |

Skriftlig fråga 2005/06:149. *Brottslighet på statliga kasinon*. [Brottslighet på statliga kasinon \(Skriftlig fråga 2005/06:149 av Axén, Gunnar \(m\)\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#).

Skrivelse 2007/08:167. *Handlingsplan mot prostitution och människohandel*. [Handlingsplan mot prostitution och människohandel \(Skrivelse 2007/08:167\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#).

Skrivelse 2009/10:234. *Redovisning av den särskilda jämställdhetsstatsningen*. [Redovisning av den särskilda jämställdhetsstatsningen \(Skrivelse 2009/10:234\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#).

Skrivelse 2011/12:3. *Jämställdhetspolitikens inriktning*. [Jämställdhetspolitikens inriktning 2011-2014 \(Skrivelse 2011/12:3\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#)

SOU 1995:15. *Kvinnofrid*. [sou 1995 15 \(Statens offentliga utredningar 1995:15\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#).

SOU 2010:49. *Förbud mot köp av sexuell tjänst. En utvärdering 1999-2008*. [Förbud mot köp av sexuell tjänst En utvärdering 1999-2008 \(Statens offentliga utredningar 2010:49\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#).

Svanström, Yvonne. 2002. Att handla med sex: reglering, liberalisering eller kriminalisering? Prostitutionspolitik 1930-2000. *Riksbankens jubileumsfond*. [Att handla med sex: reglering, liberalisering eller kriminalisering? Prostitutionspolitik i Sverige 1930-2000. \(rj.se\)](#).

Svanström, Yvonne. (2015). Prostitution I Arnberg, Klara. Laskar, Pia. Sundevall, Pia. (red). *Sexualpolitiska nyckeltexter*. Stockholm: Leopard förlag. s 282-304.

Svar på skriftlig fråga 2006/07:220. *Situationen för de prostituerade.* [Situationen för de prostituerade \(Skriftlig fråga 2006/07:220 av Astudillo, Luciano \(s\)\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\).](#)

Svar på skriftlig fråga 2006/07:1373. *Samlad handlingsplan mot människohandel.* [Samlad handlingsplan mot människohandel \(Svar på skriftlig fråga 2006/07:1373 besvarad av Integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\).](#)

Svar på skriftlig fråga 2007/08:208. *Hävdandet av sexköpslagen.* [Hävdandet av sexköpslagen \(Skriftlig fråga 2007/08:208 av Hägg, Carina \(s\)\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\).](#)

Svar på skriftlig fråga 2008/09:249. *Jämställdheten i Sverige.* [Jämställdheten i Sverige \(Svar på skriftlig fråga 2008/09:249 besvarad av Integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\).](#)

Svar på skriftlig fråga 2008/09:925. *Islands sexköpslag.* [Islands sexköpslag \(Svar på skriftlig fråga 2008/09:925 besvarad av Integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\).](#)

Svar på skriftlig fråga 2008/09:928. *Prostitution i Danmark.* [Prostitution i Danmark \(Svar på skriftlig fråga 2008/09:928 besvarad av Integrations- och jämställdhetsminister Nyamko Sabuni\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\).](#)

Svar på skriftlig fråga 2012/13:716. *Arbete mot människohandel och prostitution.* [Arbete mot människohandel och prostitution \(Svar på skriftlig fråga 2012/13:716 besvarad av Justitieminister Beatrice Ask\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\).](#)

Skriftlig fråga 2020/21:1979. *Åtgärder mot prostitution och människohandel.* [Åtgärder mot prostitution och människohandel \(Skriftlig fråga 2020/21:1979 av Emma Ahlström Köster \(M\)\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\).](#)

Svar på skriftlig fråga 2022/23:182. *Sexhandel på thaimassagesalonger.* [Sexhandel på thaimassagesalonger \(Skriftlig fråga 2022/23:182 av Eva Lindh \(S\)\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\).](#)

Svar på skriftlig fråga 2022/23:820. Skatt för prostituerade. [Skatt för prostituerade \(Skriftlig fråga 2022/23:820 av Helena Vilhelmsson \(C\)\) | Sveriges riksdag \(riksdagen.se\)](#).

TT:s korrespondent. (2023). Knapp vinst för EU-röst mot sexköp. *Svenska Dagbladet*. 14e september. [Knapp vinst för EU-röst mot sexköp | SvD](#) (Hämtad 2024-05-01).

Westerstrand, Jenny. (2014). Sexköpslagen. Motstånd över tid och former. *Retfaerd. Nordic Journal of Law and Justice*. [Sexköpslagen motstånd över tid och former - PDF Free Download \(docplayer.se\)](#)